

УДК 316.334

Сингаєвський В.А., начальник відділу зв'язку з виробництвом,
Побігун А.М., кандидат технічних наук, доцент ©
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Ключові слова: *Працевлаштування, професія, вибір, студент, організація, координування.*

З кожним роком в Україні випускникам вищих навчальних закладів все складніше і складніше знайти собі гідну роботу. І як не дивно, одночасно відчувається дефіцит висококваліфікованих молодих спеціалістів з сучасним ринковим мисленням, які здатні вирішувати самостійно виробничі проблеми.

Загальна проблема працевлаштування випускників вищих навчальних закладів різнобічна. Ми вважаємо, що її можливо поділити на три напрями:

1. Проблеми працевлаштування, пов'язані з державними гарантіями надання першого робочого місця випускникам вищих навчальних закладів.
2. Проблеми підготовки випускників вищих навчальних закладів відповідно до професійної орієнтації на ринку праці.
3. Проблеми особистого і професійного потенціалу випускників ВНЗ.

1. Проблеми працевлаштування, пов'язані з державними гарантіями надання першого робочого місця випускникам вищих навчальних закладів.

На жаль сьогодні державні органи влади, головні управління агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, районні та міські адміністрації практично не переймаються проблемою працевлаштування випускників вищих аграрних закладів. І починається все з роботи саме головних управлінь агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій.

На сучасному етапі практично відсутній реальний моніторинг перспектив потреби підприємств сільськогосподарського напрямку в спеціалістах – випускниках вищих навчальних закладах. Ця проблема пов'язана з відсутністю реального впливу на приватні с/г підприємства в питаннях планування перспективи їх розвитку. В умовах затяжної економічної кризи в державі багато с/г підприємств планують як вижити, а не як розвиватися. Звідси і відсутність привабливих пропозицій умов праці для молодих фахівців.

Надаючи цільові направлення на навчання молоді до вищих аграрних навчальних закладів, на момент отримання дипломів та направлення на роботу

контроль з боку головних управлінь і відповідальність підприємств-замовників – відсутні. У кращому разі головні управління агропромислового розвитку обласних держадміністрацій просять навчальні заклади надати дані про направлення випускників на роботу, а будь-якої зацікавленості у прибутті їх за направленням у підприємства, які надавали цільові направлення – немає.

Ми чітко знаємо, що згідно з Законом України «Про вищу освіту» основним завданням вищого навчального закладу є здійснення освітньої діяльності, а не забезпечення гарантій випускнику працевлаштування за фахом. Але кожна перевірка ревізійного управління закінчується тим, що навчальний заклад звинувачується у нецільовому використанні бюджетних коштів, якщо встановлено, що випускник, який навчається за державним замовленням, не працевлаштувався на роботу після закінчення навчання закладу.

Держава, в особі головних управлінь, які направили на навчання випускника та підприємства замовники залишаються осторонь.

Це абсолютно не зрозуміла позиція держави. Спеціаліст замовляється, його навчання фінансується, а питання працевлаштування ігнорується, і конкретних винних посадових осіб немає.

Слід сказати, що держава в особі Верховної Ради України все ж таки починала опікуватись забезпеченням молоді, яка отримала вищу освіту першим робочим місцем, зацікавлюючи роботодавців дотаціями. Це передбачалось Законом України від 4.11.2004 р. за №2150-IV. Але з того часу дія Закону або зупинялась на поточний рік, або молоді фахівці, яких готують вищі навчальні аграрні заклади не потрапляли в перелік тих професій та спеціальностей, що визначались Кабінетом Міністрів для надання дотацій роботодавцю.

Іншим Законом України «Про сприяння соціального становлення та розвитку молоді в Україні» в ст. 7 передбачено, що держава забезпечує молоді надання першого робочого місця на строк не менше двох років після закінчення або припинення навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах.

А якщо потреба в молодих спеціалістах була визначена державним замовленням, в такому разі держава гарантує надання роботи за фахом на період не менше трьох років випускникам державних професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

У ст. 4 вказаного Закону передбачено, що «Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади разом з іншими органами виконавчої влади розробляє, а Кабінет Міністрів України затверджує соціальні норми та нормативи щодо соціального становлення та розвитку молоді, додержання і виконання яких є обов'язковими для органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, а також підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, фізичних осіб, які використовують найману працю.»

Достатньо часто ми зустрічаємося з проблемою, коли на запити навчального закладу до підприємств і установ надходять відповіді, що вакансій

немає, а раніше укладений договір у частині надання випускнику першого робочого місця замовником виконуватись не буде.

Ст. 7 названого Закону чітко передбачає, що «квота робочих місць для працевлаштування молоді визначається місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в межах, встановлених Законом України «Про зайнятість населення». А у разі відмови в прийомі на роботу молодих громадян у межах встановленої квоти з підприємств та організацій стягується штраф у розмірі 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян за кожну таку відмову.

Якщо посадові особи органів виконавчої влади почнуть чітко виконувати цей Закон, це буде просто прорив у працевлаштуванні наших випускників.

У той же час законодавством не передбачено відповідальність за можливість невиконання посадовими особами виконавчих органів влади та органів місцевого самоврядування положень цього Закону.

А читаючи ст. 10 названого Закону, де передбачено забезпечення молоді, яка зайнята в сільському господарстві, житлом і господарськими будівлями за рахунок державного бюджету України – просто посміхаєшся і не знаєш як реагувати.

Протягом багатьох років залишається украй незадовільне державне фінансування вищої освіти в цілому, яке суперечить ст. 61 Закону України «Про вищу освіту», а значить не може бути інноваційного розвитку освіти. Навчальні аграрні заклади просто не можуть придбати для навчання студентів сучасну с/г техніку. Не виконуються вимоги ст. 64 вказаного Закону щодо співвідношенню кількості студентів, що навчаються за держзамовленням, на 10 тис. населення. Одночасно держава дозволяє зростання великої кількості приватних філій, які не мають достатнього наукового потенціалу, що, звичайно, негативно впливає на якість підготовки спеціалістів аграрного сектора економіки. Невиконання державою прийнятих законодавчих норм у сфері працевлаштування випускників вважаю головною проблемою прибуття випускників на перше робоче місце.

2. Проблеми підготовки випускників вищих навчальних закладів відповідно до професійної орієнтації на ринку праці.

Як уже зазначалося вище, згідно з діючими нормативно-правовими документами в сфері вищої освіти, перед вищим навчальним закладом основним завданням є здійснення освітньої діяльності.

Відповідно до розпорядження Кабінету міністрів України від 27.08.2010 р. №1726-р «Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» навчальні заклади повинні налагоджувати співпрацю з державною службою зайнятості, підприємствами, установами і ін., які є потенційними роботодавцями.

Вважаємо, що паралельно з цією роботою навчальний заклад може проводити дуже важливий захід, який допоможе випускникам працевлаштуватися самостійно. Маємо на увазі введення у кожному

навчальному закладі на останньому курсі навчання за ОКР «Спеціаліст» і «Магістр» програми навчальної дисципліни, яка підготує випускників до успішного самостійного пошуку роботи, не чекаючи допомоги держави.

Така дисципліна повинна включати всі види навчальних занять: лекції; практичні заняття; самостійна робота. Краще буде, якщо їх будуть вести співробітники державної служби зайнятості, представники великих агропідприємств. Практичні заняття повинні домінувати.

Під час таких занять ефективну роль можуть відігравати зустрічі з випускниками, які кілька років тому закінчили навчання, та вже пройшли всі негаразди в питаннях працевлаштування. Почуті з їх вуст слова про необхідність вивчення іноземних мов, різних комп'ютерних програм та вміння самовиразитися як фахівець перед роботодавцем буде сприйматись серйозніше, ніж про це сказав би викладач.

Проводячи моніторинг ринку праці та «допрацьовуючи» недоліки державних гарантій по працевлаштуванню випускників, ВНЗ може застосовувати випереджальну підготовку фахівців з урахуванням прогнозованих тенденцій на ринку праці.

Навчальна дисципліна з технології працевлаштування повинна передбачати отримання знань з психології ділового досягнення успіху (вміння само-презентації, діловий етикет, основи конфліктології, технології впевненої поведінки і ін.)

Сьогодні, в умовах недофінансування навчальних закладів не всі ВНЗ можуть собі дозволити введення такої дисципліни. А отже: держава робоче місце не надала, ВНЗ не навчив, як самостійно знайти роботу, і як результат – випускник безробітний.

3. Проблеми особистого і професійного потенціалу випускників ВНЗ.

Важливим критерієм успішного пошуку роботи, проходження співбесід та конкурсів на вакантну посаду є оцінка особистого та професійного потенціалу випускника.

Відсутність практичного досвіду вирішення виробничих та управлінських задач різко знижує шанси нашого випускника при наймі на роботу.

Але ж багато керівників бажають брати на роботу молодих випускників ВНЗ, розраховуючи та бажаючи використовувати молоду енергію, динамічність та новий погляд на існуючі проблеми. Молодих спеціалістів керівнику набагато легше інтегрувати в організаційну культуру підприємства.

Отже, випускнику потрібно знати, що кожен керівник, коли бере його на роботу, хвилюється, чи вистачить йому відповідальності, чи може молодий спеціаліст працювати на кінцевий результат, проявляти самостійність. Роботодавці хочуть бачити у молодих фахівцях активну життєву позицію та бути впевненими, що вони врешті-решт вестимуть здоровий образ життя. Адже факт наявності диплома спеціаліста сьогодні, це просто загальнокультурна вхідна умова до будь-якого підприємства.

Найбільш поширеними помилками, які допускають випускники, коли влаштовуються на роботу є:

- завищені вимоги відносно зарплати;
- невпевненість у власних силах;
- занижена або завищена самооцінка своїх можливостей і здібностей;
- відсутність знань основ самопрезентації.

До складників успішного працевлаштування випускників слід віднести:

- теоретичні знання;
- практична підготовка;
- знання іноземних мов;
- вміння використовувати новітні технології під час пошуку роботи;
- вміння написання резюме, есе та супровідного листа;
- знання процедури тестування та особливості поведінки під час

співбесіди;

- розвиток особистих якостей.

Таким чином, для успішного вирішення проблеми працевлаштування випускника вищих навчальних закладів необхідний комплексний підхід та одночасні зусилля держави, навчального закладу та самого випускника.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» за № 2984-III від 17.01.2002 р.
2. Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу освіту, першим робочим місцем шляхом надання дотації роботодавцю» за № 2150-IV від 04.11.2004 р.
3. Закон України «Про сприяння соціального становлення та розвитку молоді в Україні» за № 2998-XII від 05.02.1993 р.
4. Розпорядження Кабінету міністрів України від 27.08.2010 р. № 1726р «Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів»

Summary

Pobihun A.M., Synhayevskyy V.A.

Taurian State Agrotechnical University

PROBLEMS AND PROSPECTS OF EMPLOYMENT AT THE HIGHER AGRICULTURAL EDUCATION INSTITUTIONS AT THE PRESENT STAGE OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT IN UKRAINE

There was described problems and prospects of employment at the higher agricultural education institutions at the present stage of agricultural development in Ukraine